

PAPER DETAILS

TITLE: Farkli Klasmandaki Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stillerinin Incelenmesi

AUTHORS: Atakan AKSU,Cengiz ARSLAN

PAGES: 56-70

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1018998>

Farklı Klasmandaki Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stillerinin İncelenmesi

Atakan AKSU¹, Cengiz ARSLAN¹

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 31.12.2020
Kabul Tarihi: 24.03.2020
Online Yayın Tarihi:
24.03.2020

Anahtar Kelimeler

Futbol, Hakem, Klasman,
Karar Verme.

Çalışmamızda, farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin karar verme stilleri bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini; 2015-2016 sezonunda Türkiye’de farklı klasmanlarda bulunan futbol hakemleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde farklı klasmanlarda görev alan 178 futbol hakemi oluşturmaktadır. Demografik bilgiler; 10 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” ile, Karar Verme Stilleri; Mann ve Ark. (1998), tarafından geliştirilen “Melbourne Karar Verme Ölçeği” kullanılarak tespit edilmiştir. Veriler SPSS 22.0 istatistik paket programı ile değerlendirilmiş ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır. İkili karşılaştırmalarda t testi, ikiden fazla karşılaştırmalarda ise Anova testi kullanılmıştır. Araştırmamızda elde edilen bulgulara göre hakemlerin Karar vermede öz saygı ve karar verme stillerine bakıldığında; bulundukları klasman, meslek, eğitim düzeyi ve aylık gelir düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Sonuç olarak; hakemlik yılı, eğitim düzeyleri arttıkça, karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme stili pozitif yönde, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stilleri ise negatif yönde etkilendiği, evli olan hakemlerin karar verme stillerinin olumlu düzeyde yükseldiği gözlenmiştir. Hakemlerin özsaygı, karar verme stillerinin yeterli düzeye gelmeleri için hakemlik yılı, eğitim düzeyi, aylık gelir ve bulundukları klasmanın önemli bir etki sağladığı kanısına varılmıştır.

Investigation of the Decision-making Styles of Football Referees at Different Levels

Abstract

Article Info

Received: 31.12.2020
Accepted: 24.03.2020
Online Published:
24.03.2020

Keywords

Football, Referee,
Classification, Decision
Making

In our study, it was aimed to investigate the decision-making styles of football referees at different levels according to certain variables. The population of the study consisted of football referees who served at different levels in Turkey during the 2015-2016 season. The sample of the study consisted of 178 football referees who served at different levels in the Eastern and Southeastern Anatolian regions. The demographic information was collected by using a “Personal Information Form”, which consisted of 10 items while the data for decision-making styles were collected by using the “Decision Making Questionnaire”, which was developed by Mann et al. (1998). The collected data were evaluated by using SPSS 22.0 package software, and the level of significance was regarded as $p<0.05$. For paired comparisons, the t-test was conducted while the Anova test was conducted for multiple comparisons. According to the findings obtained in our study, when self-esteem and decision-making styles were evaluated, it was determined that there were significant differences in terms of the level of referees, professional experiences, education level and monthly income ($p<0.05$). In conclusion, it was observed that as the period of being a referee and education level increased, self-esteem and vigilance styles positively increased in decision making while buck-passing, procrastination and hypervigilance styles were negatively influenced in addition to positive effects on decision-making styles of referees who were married. It was concluded that the variables of the period of being a referee, education level, monthly income and the level where they served had resulted in significant effects on referees to achieve a proficient level of decision-making.

¹Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Giriş

Futbol hakemliği; kısa zaman içinde karar verme yetisini barındıran meslek gruplarından biri olarak tanımlanmaktadır. Hakemler futbol oyun kuralları ile uygulamalarında özel bilgi yetisine sahip bireylerdir. Müsabakayı yöneten ve kesin karara sahip ve kendi kararıyla değiştirme yetkisine kural hatalarının olup olmadığına yada müsabakanın tekrar başlamadan önce yardımcıları gerekli hatayla uyarı kararlarının değişmediği durumlarda imkanı değildir. Bu durum futbol hakeminin sahada ki otoritesini sağlamaktadır, verilen hatalı kararlara sebebiyet verir (Ekblomi, 1994).

Hakem sözcüğünün İngilizce anlamı ‘referee’ dir. Bu kelimenin kökeni bu dilde ‘başvurmak’ sözcüğünden gelmektedir. Bu sonuçla hakem şüphe durumunda danışılacak bireydir. İlk zamanlarda hakemler maçları yapacak olan takımların kaptanları tarafından ortak kararıyla belirlenirdi (FIFA, 1996).

Hakem, ‘bir anlaşmayı çözmek, bir tartışmayı yatıştırmak için taraflarca seçilmiş kimse’ olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle futbol hakemi; spor organizasyonlarını yapan ve sorumlu olan kişiler tarafından seçilmiş ve kuralları daha önceden belirlenen müsabakaları idare eden, puanlar, galibiyetler, mağlubiyetler ile aldıkları cezai yaptırımları rapor eden bireydir. Sporcular ile birlikte sahada mücadele eden, müsabaka sonuçlarına doğrudan etkin eden hakemler; “müsabakalar da alınan puanların tespiti yada oyun kurallarına uymayan kişilere ceza vermekle görevli bireydir” futbol müsabakalarının, oyun kurallarıyla belirlenmiş fairplay (dürüst oyun) ilkesinde oynanması, sonuca ulaşması ve oyun kurallarına uyulmasını sağlayan vazgeçilmez önemli bir etkidir (Cengiz ve Pulur, 2004).

Futbol hakemliği psikolojik ve bilişsel (zihinsel) yönleri olan bir fiziksel eylemdir. Yıllarca ‘gerekli bir şeytan’ olarak kabul edilen hakem, yapılan araştırmalar ve futboldaki profesyonelliğin büyük bir hızla gelişmesi ile günümüzdeki modern konuma gelmiştir (Ceî, 1994).

Spor günümüzde, gelişimini sürdürmektedir. Bu gelişim her geçen gün büyüyen bir sektörü de beraberinde getirmektedir. Yarışmalar ve yüksek performans beklentisi, kazanma uğruna sarf edilen maddi ve manevi çaba, sporla ilgilenenlerin ortak konuları arasında yer almaktadır. Özellikle futbol, günümüzde insanların ilgi odağı haline gelmiştir ve Dünya Kupası 2.88 milyar izleyiciye ulaşmış, 213 ayrı ülkede yayınlanarak evrenselliğini gözler önüne sermiştir (www.fifaworldcup.com, 2016). Bazen milyonların bazen ise yüz milyonların izlediği bu sporun saha içerisindeki yönetimi spor eğitimi almış, futbol hakemleri tarafından yapılmaktadır (Sunay, 1992).

Spor, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdin veya grupta, boş zaman veya tüm zamanını alacak şekilde meslek olarak yaptığı, sosyalleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavram olarak ortaya konulmaktadır (Batmaz ve ark., 2013).

Karar verme “bireyi, bir ihtiyacını gidereceği düşünülen bir objeye götürecek birden fazla yol olduğu zaman ya da o objenin bir gereksinimi gidermek için uygun bir hedef olup olmadığı kesin değil iken yaşanan sıkıntıyı giderici bir yöneliş”tir (Kuzgun, 2000).

Kişinin yerinde ve doğru kararlar verebilmesi, önce seçenekleri doğru algılayabilmesini ve daha sonra da kendi gereksinimleri ile seçenekler arasındaki ilişkiyi kurabilmesini gerektirir (Bakırcıoğlu, 2000).

Karar verme, daima kesinlik içermeyen durumlarda söz konusudur. Aksi halde bir karar verme söz konusu olamaz. Karar verirken nadiren olasılıklar bilinir ve bu nedenle de insanlar genelde bir yargıya varmak için bazı kestirme yollar (heuristikler) kullanırlar.

İnsanlar ellerindeki ipuçlarından yararlanarak bir karara ulaşırlar. Örneğin geçmişte pek çok örneğine rastlandığı gibi, her hangi bir bölgeye yapılan bir terör saldırısı o bölgedeki turizmin bir süre durmasına, insanların daha güvenli olarak kabul ettikleri bölgelere yönelmelerine neden olur. Bu durumda insanlar yaşanan bir olayın etkisinde kalarak bir yargıya varırlar ve karar verirken de yaşanan bu olaydan yaptıkları çıkarsamayı kullanırlar (Smith, 1993).

Karar verme sürecindeki klasik yaklaşım, kişilere 5 aşamalı bir yol önermektedir. Bu yaklaşımdaki amaç bu 5 aşamayı açık bir düşünme dizisi olarak sunmaktır. Klasik karar verme, düşünmeyi çok düzenli bir süreç olarak kabul etmemekle birlikte yine de sürecin belli bir mantığı vardır. Klasik karar verme sürecinin aşamaları şunlardır (Adair, 2000);

1. Amacın belirlenmesi.
2. Gerekli bilgilerin toplanması.
3. Sonuca ulaşılabilecek uygun seçeneklerin yaratılması.
4. Kararın verilmesi.
5. Verilen kararın uygulanması ve sonucun değerlendirilmesi.

Kişinin bu aşamaları bilinçli olarak uygulaması karar verme sürecindeki hatalarının da farkına varmasına yardımcı olur.

Materyal ve Yöntem

Araştırmamız da, farklı klasmanlardaki karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla, “Anket Survey” yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada Evren ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini; Türkiye’de farklı klasmanlarda bulunan futbol Hakemleri (Ulusal Hakem, Ulusal yardımcı hakem, Bölgesel hakem, Bölgesel yardımcı hakem ve il hakemleri) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; 2015-2016 futbol sezonunda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde farklı klasmanlardaki futbol hakemleri (ulusal hakem, ulusal yardımcı hakem, bölgesel hakem, bölgesel yardımcı hakem ve il hakemleri) oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde futbol hakemi olarak görev yapan 178 futbol hakemine (%72' sine) ulaşılmıştır (Tablo 1).

Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda farklı klasmanlarda bulunan futbol Hakemleri (Ulusal Hakem, Ulusal yardımcı hakem, Bölgesel hakem, Bölgesel yardımcı hakem ve il hakemleri) bağımsız değişkenleri ile ilgili bilgi toplamak amacıyla futbol hakemlerine uygulanan “Kişisel Bilgi Formu”nun yanı sıra “Melbourne Karar Verme Ölçeği” kullanılarak anket oluşturulmuştur (Arslan ve ark. 2003, Burton, Platts, 2006).

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin demografik bilgilerine “yaş, boy, kilo, medeni hal, klasman durumları, hakemlik yılı, meslek, futbol oynama durumları, eğitim durumu ve gelir düzeyleri” öğrenebilmek amacıyla araştırmacı tarafından 10 soruluk form hazırlanmıştır.

Karar Verme Stilleri

Araştırma kapsamında örneklem grubu olarak seçilen farklı klasmanlarda bulunan (Ulusal Hakem, Ulusal yardımcı hakem, Bölgesel hakem, Bölgesel yardımcı hakem ve il hakemleri) futbol hakemlerinin karar verme stilleri “Melbourne Karar Verme Ölçeği ” kullanılarak elde edilmiştir.

Melbourne Karar Verme Ölçeği

Orijinali Mann ve ark., (1998), tarafından geliştirilmiş olan Melbourne Karar Verme Ölçeğini, (Melbourne Decision Making Questionary) Deniz (2004), Türkçeye uyarlayarak geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmıştır (Mann ve ark., 2004).

Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ)’ nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 2002-2003 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği ve Otomotiv Öğretmenliği ikinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüş ve 154 öğrenciden veri toplanmıştır (Mann ve ark., 2004).

Melbourne Karar Verme Ölçeği iki kısma ayrılmaktadır. I. kısım: Karar vermede özsaygıyı (kendine güven) belirlemeyi amaçlamaktadır. Altı maddeden oluşmakta ve üç maddesi düz, üç maddesi ters yönde puanlanmaktadır. Puanlama maddelere verilen “Doğru” yanıtı 2 puan, “Bazen Doğru” yanıtı 1 puan, “Doğru Değil” yanıtı 0 puan şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 12’dir. Yüksek puanlar karar vermede özsaygının yüksek olduğunun göstergesidir. II. Kısım ise 22 maddeden oluşmakta ve karar verme stillerini ölçmektedir. Dört alt faktörü bulunmaktadır. Bunlar (Mann ve ark., 2004):

Dikkatli Karar Verme Stili: Bireyin karar vermeden önce özenle gerekli bilgiyi araması ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapma durumudur. Bu faktör altı madde (2, 4, 6, 8, 12, 16) ile ifade edilmiştir.

Kaçınan Karar Verme Stili: Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir baş kasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumudur. Bu faktör altı madde (3, 9, 11, 14, 17, 19) ile ifade edilmiştir.

Erteleyici Karar Verme Stili: Bireyin kararı geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumudur. Bu faktör, beş madde (5, 7, 10, 18, 21) ile ifade edilmiştir.

Panik Karar Verme Stili: Bireyin bir karar durumu ile karşı karşıya kaldığında, kendini zaman baskısı altında hissederek aceleci davranışlar sergileyip çabuk çözümlere ulaşma çabası durumudur. Bu faktör, beş madde (1, 13, 15, 20, 22) ile ifade edilmiştir.

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin Güvenirliği

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin (MKVÖ I-II) güvenirliğini testin tekrarı ve iç tutarlık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplamıştır (Mann ve ark., 2004). Testin tekrarı yöntemi ile MKVÖ I-II 56

üniversite öğrencisine üç hafta ara ile iki kez uygulamış, testin tekrarı yöntemi ile alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları $r=0.68$ ile $r=0.87$ arasında değiştiğini hesaplamıştır.

Ölçeğin iç tutarlılık hesaplamasında madde analizi yapmış, analiz sonucunda ölçeklerde yer alan toplam 28 maddenin, 26'sının madde toplam korelasyonları. 33'ün üstünde; diğer iki maddenin, madde toplam korelasyonu ise 26 ve 27 olarak bulmuştur. 154 üniversite öğrencisine uygulanan MKVÖ I-II' nin iç tutarlılık katsayıları; Karar vermede özsaygı. 72, dikkatli. 80, Kaçınan. 78, Erteleyici.65, Panik. 71 şeklinde hesaplamıştır (Mann ve ark., 2004).

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin Geçerliği

MKVÖ I-II geçerlik çalışmalarını kapsam geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği yöntemi kullanarak gerçekleştirmiş, kapsam geçerliğinde, uzman görüşüne başvurmuştur. Benzer ölçekler geçerliğini, tarafından geliştirilen Karar Stratejileri Ölçeği ile yapılmış, öğrencilere Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II ve Karar Stratejileri Ölçeği birlikte uygulamıştır. MKVÖ I-II'nin alt ölçekleri ile KSÖ'nin alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayılarının. 15 ile. 71 arasında değiştiğini hesaplamıştır (Mann ve ark., 2004).

İstatistiki Değerlendirmeler

Araştırma verilerinin elde edilmesinden sonra Fırat Üniversitesi'nin lisansını aldığı SPSS 22.0 istatistik paket programından yararlanılarak, yüzdeler, dağılımlar, aritmetik ortalama ve standart sapmaları belirlenmiştir. İstatistiki değerlendirmeler yapılırken uzman kişilerin görüşleri ve yardımlarından faydalanılmıştır. Futbol Hakemlerinin bazı değişkenlere göre “Karar verme stilleri” ikili gruplarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi (independent samples t-testi), gruplar arasındaki farklılıklarda ve çoklu karşılaştırmalarda “Anova” testi ve araştırma verilerinin birbirleri ile olan ilişki-korelasyon düzeyleri ise “Regression” analizi ile belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Tek yönlü varyans analizinde ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu anlamak için Scheffe ve Lsd Testi uygulanmıştır. Yorumlar tablolar ile desteklenmiştir. Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular bölümünde araştırmamıza katılan futbol hakemlerinin, demografik bilgilerine “yaş, boy, kilo, medeni hal, klasman durumları, hakemlik yılı, meslek, futbol oynama durumları, eğitim durumu ve gelir düzeyleri” göre dağılımlarını gösteren bulgular, ikinci kısmında futbol hakemlerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin ortalamalarının demografik özellikleri açısından incelenmesini gösteren bulgular, futbol hakemlerinin Karar Verme düzeyi puan ortalamalarının demografik nitelikleri açısından incelenmesini gösteren bulgular ve futbol hakemlerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin puan ortalamaları incelenmiştir.

Tablo 1. Futbol Hakemlerinin Bölgelere Klasmanlar Dağılımı

Bölgeler	Hakemlik Klasmanları				İl Hakemi
	Ulusal Hakem	Ulusal Yardımcı Hakem	Bölgesel Hakem	Bölgesel Yardımcı Hakem	
Doğu Anadolu	4	9	11	20	42
Güneydoğu Anadolu	6	7	8	16	55
TOPLAM	10	16	19	36	97
178 Hakem	81 Klasman				97 İl

Tablo 1’ de futbol hakemlerinin klasmanlara göre dağılımları yer almaktadır. Tabloya göre bu çalışmada; Ulusal Hakem (10), Ulusal Yardımcı Hakem (16), Bölgesel Hakem (19), Bölgesel Yardımcı Hakem (36) ve İl Hakemi (97) olmak üzere toplam 178 (81 Klasman ve 97 İl Hakemi) Hakemin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2. Futbol Hakemlerinin Demografik Değişkenlerine Göre Dağılımları

Yaş Değişkeni	N	%
20 yaş ve altı	23	12,9
21 - 25 yaş	73	41,0
26 - 30 yaş	62	34,8
31 yaş ve üzeri	20	11,2
Boy Ölçü Değişkeni	N	%
170 cm ve altı	13	7,3
171 - 179 cm	79	44,4
180 - 189 cm	75	42,1
190 cm ve üzeri	11	6,2
Kilo Değişkeni	N	%
70 kg ve altı	62	34,8
71 - 79 kg	86	48,3
80 kg ve üzeri	30	16,9
Medeni Durum Değişkeni	N	%
Evli	52	29,2
Bekâr	126	70,8
Klasman Değişkeni	N	%
Klasman	81	45,5
İl	97	54,5
Hakemlik Yılı Değişkeni	N	%
1-3 yıl	65	36,5
4-6 yıl	57	32,0
7 yıl ve üzeri	56	31,5
Meslek Değişkeni	N	%
Devlet dairesi	57	32,0
Özel-serbest-işsiz	43	24,2
Öğrenci	78	43,8
Fut.Oynama Değişkeni	N	%
Futbol Oynamış	77	43,3
Futbol Oynamamış	101	56,7
Eğitim Düzeyleri Değişkeni	N	%
Lise	30	16,9
Önlisans	33	18,5
Lisans	103	57,9
Y.Lisans ve Doktora	12	6,7
Aylık Gelir Değişkeni	N	%
500 altı	36	20,2
501-1000	30	16,9
1001-2000	40	22,5
2001-3000	45	25,3
3001 ve üstü	27	15,2

Tabloda 2' de futbol hakemlerinin yaş değişkenine göre dağılımında % 41 inin 21-25 yaş, %34,8 inin 26-30 yaş, %12,9 unun 20 yaş ve altı ve % 11,2 sinin ise 31 yaş ve üzeri aralığında oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin boy ölçüleri değişkenine göre dağılımında % 44,4 ünün 171-179 cm, %42,1 inin 180-189 cm, % 7,3 ünün 170 cm ve altı ve % 6,2 sinin ise 190 cm ve üzeri aralığında oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin kilo değişkenine göre dağılımında % 48,3 ünün 71-79 kg , % 34,8 inin 70 kg ve altı, % 16,9 nun 80 kg ve üzeri aralığında oldukları görülmektedir. Futbolhakemlerinin Medeni Hal değişkenine göre dağılımında % 70,8 nin evli , % 29,2 inin bekâr oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin Klasman değişkenine göre dağılımında % 54,5 nin il hakemi , % 45,5 inin klasman hakemi oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkenine göre dağılımında % 36,5'nun 1-3 yıl, % 32'sinin 4-6 yıl, % 31,5'nin 7 yıl ve üzeri aralığında oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin meslek değişkenine göre dağılımında % 43,8 nin öğrenci, % 32 sinin devlet dairesi, % 24,2 si nin özel sektör, serbest meslek ve işsiz oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin futbol oynama değişkenine göre dağılımında % 56,7 nin futbol oynamamış , % 43,3 inin futbol oynamış oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin Eğitim Düzeylerinin değişkenine göre dağılımında % 57,9 un Lisans, % 18,5 inin önlisans, % 16,9 nun lise,% 6,7 yüksek lisans ve doktora mezunu oldukları görülmektedir. Futbol hakemlerinin aylık gelir değişkenine göre dağılımında % 25,3 ünün 2001-3000 tl, % 22,5 nin 1001-2000 tl, % 20,2 nin 500 TL altı, % 16,9 nun 501-1000 TL, % 15,2 nin 3001 TL ve üzeri aralığında oldukları görülmektedir.

Farklı Klasmandaki Futbol Hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri puan ortalamaları, yaş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri puanlarının, yaş değişkenlerine göre incelenmesine yönelik betimsel istatistik analizi tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Yaş Değişkenlerine İlişkin Dağılımı Değerleri

	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Karar Vermede Öz Saygı	20 yaş ve altı	23	6,69	1,76	1,39	0,24
	21 -25 yaş	73	5,97	1,65		
	26 - 30 yaş	62	6,16	1,71		
	31 ve üstü yaş	20	6,55	1,60		
	Toplam	178	6,19	1,69		
Dikkatli Karar Verme	20 yaş ve altı	23	9,04	1,74	0,49	0,68
	21 -25 yaş	73	8,53	2,33		
	26 - 30 yaş	62	8,91	2,21		
	31 ve üstü yaş	20	8,75	1,97		
	Toplam	178	8,75	2,17		
Kaçıngan Karar Verme	20 yaş ve altı	23	4,30	2,96	1,36	0,25
	21 -25 yaş	73	3,43	2,37		
	26 - 30 yaş	62	3,24	2,77		
	31 ve üstü yaş	20	3,75	2,86		
	Toplam	178	3,40	2,66		
Erteleyici Karar Verme	20 yaş ve altı	23	4,17	2,75	2,37	0,07
	21 -25 yaş	73	2,73	2,38		
	26 - 30 yaş	62	2,70	2,21		
	31 ve üstü yaş	20	2,80	2,74		
	Toplam	178	2,92	2,44		

	20 yaş ve altı	23	4,43	2,12		
	21 -25 yaş	73	2,83	2,09		
Panik Karar Verme	26 - 30 yaş	62	2,69	2,23	3,88	0,01*
	31 ve üstü yaş	20	2,75	2,51		
	Toplam	178	2,98	2,25		

* p<0.05

Tablo 3’de, Melbourne karar verme ölçeğinin, I. kısmını oluşturan karar vermede özsaygı puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın 6,69 ile 20 yaş ve altı hakemlere ait olduğu, onları sırasıyla 6,55 ortalama ile 31 yaş ve üstü, 6,16 ortalama ile 26-30 yaş ve 5,97 ortalama ile 21-25 yaş, hakemlerin izlediği görülmektedir. Tabloda farklı klasmandaki futbol hakemlerinin yaş değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme ve erteleyici karar verme ile futbol hakemlerinin yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır (p>0,05). Bununla birlikte panik karar vermede alt boyutunda anlamlılık düzeyi (p=0,01) olarak bulunmuş ve (p<0,05) düzeyinde anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Boy Değişkenlerine İlişkin Dağılımı Değerleri

	Boy	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Karar Vermede Öz Saygı	170 cm ve altı	13	6,53	1,56		
	171-179 cm	79	5,93	1,38		
	180-189 cm	75	6,30	1,85	1,56	0,20
	190 cm ve üst	11	6,90	2,42		
	Toplam	178	6,19	1,69		
Dikkatli Karar Verme	170 cm ve altı	13	8,30	1,88		
	171-179 cm	79	8,63	2,11		
	180-189 cm	75	8,90	2,34	0,52	0,66
	190 cm ve üst	11	9,18	1,77		
	Toplam	178	8,75	2,17		
Kaçınan Karar Verme	170 cm ve altı	13	3,46	2,98		
	171-179 cm	79	2,89	2,29		
	180-189 cm	75	3,85	2,97	1,81	0,14
	190 cm ve üst	11	3,90	2,16		
	Toplam	178	3,40	2,66		
Erteleyici Karar Verme	170 cm ve altı	13	3,07	2,13		
	171-179 cm	79	2,59	2,35		
	180-189 cm	75	3,14	2,57	0,93	0,42
	190 cm ve üst	11	3,54	2,58		
	Toplam	178	2,92	2,44		
Panik Karar Verme	170 cm ve altı	13	2,53	1,76		
	171-179 cm	79	2,74	2,10		
	180-189 cm	75	3,22	2,45	0,98	0,40
	190 cm ve üst	11	3,54	2,25		
	Toplam	178	2,98	2,25		

* p<0.05

Tablo 4’de, Melbourne karar verme ölçeğinin, I. kısmını oluşturan karar vermede özsaygı puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın 6,90 ile 190 cm ve üstü boya sahip hakemlere ait olduğu, onları sırasıyla 6,53 ortalama ile 170 cm ve altı, 6,30 ortalama ile 180-189 cm ve 5,93 ortalama ile 171-179 cm boya sahip hakemlerin izlediği görülmektedir. Tabloda farklı klasmandaki futbol hakemlerinin boy

değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin boy değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Kilo Değişkenlerine İlişkin Dağılımı Değerleri

	Kilo	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Karar Vermede Öz Saygı	70 kg ve altı	62	5,91	1,73	1,28	0,28
	71-79 kg	86	6,33	1,60		
	80 kg ve üstü	30	6,36	1,84		
	Toplam	178	6,19	1,69		
Dikkatli Karar Verme	70 kg ve altı	62	8,69	1,81	0,12	0,88
	71-79 kg	86	8,74	2,33		
	80 kg ve üstü	30	8,93	2,44		
	Toplam	178	8,75	2,17		
Kaçınan Karar Verme	70 kg ve altı	62	2,87	2,49	2,02	0,13
	71-79 kg	86	3,62	2,79		
	80 kg ve üstü	30	3,86	2,52		
	Toplam	178	3,40	2,66		
Erteleyici Karar Verme	70 kg ve altı	62	2,64	2,38	0,66	0,51
	71-79 kg	86	3,02	2,43		
	80 kg ve üstü	30	3,20	2,63		
	Toplam	178	2,92	2,44		
Panik Karar Verme	70 kg ve altı	62	3,20	22,48	0,93	0,39
	71-79 kg	86	2,74	2,07		
	80 kg ve üstü	30	3,20	2,24		
	Toplam	178	2,98	2,2,25		

* $p<0.05$

Tablo 5’de, Melbourne karar verme ölçeğinin, I. kısmını oluşturan karar vermede özsaygı puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın 6,36 ile 80 kg ve üstü hakemlere ait olduğu, onları sırasıyla 6,33 ortalama ile 71-79 kg, 5,91 ortalama ile 70 kg ve altı hakemlerin izlediği görülmektedir. Tabloda, farklı klasmandaki futbol hakemlerinin kilo değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin kilo değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 6. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Medeni Durum Değişkenlerine İlişkin t Testi Dağılımı Değerleri

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Karar Vermede Öz Saygı	Evli	52	5,94	1,16	-1,28	0,19
	Bekar	126	6,30	1,86		
Dikkatli Karar Verme	Evli	52	8,48	2,50	-1,09	0,27
	Bekar	126	8,87	2,02		
Kaçınan Karar Verme	Evli	52	2,57	2,50	-2,71	0,00*
	Bekar	126	3,74	2,65		
Erteleyici Karar Verme	Evli	52	2,07	2,29	-3,02	0,00*
	Bekar	126	3,26	2,43		
Panik Karar Verme	Evli	52	2,05	1,73	-3,64	0,00*
	Bekar	126	3,36	2,33		

* $p<0.05$

Tablo 6 incelendiğinde, karar vermede özsaygı puan ortalamaları, evli futbol hakemlerin ortalaması 5,94, bekâr hakemlerin ortalaması ise 6,30 olduğu görülmektedir. İki grup arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan p değeri ($p>0,19$) bulunmuş iki grup arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 7. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Klasman Değişkenlerine İlişkin t Testi Dağılımı Değerleri

	Klasman Durum	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Karar Vermede Öz Saygı	Klasman	81	6,46	1,50	1,97	0,05*
	İl	97	5,96	1,81		
Dikkatli Karar Verme	Klasman	81	9,19	1,99	2,49	0,01*
	İl	97	8,39	2,27		
Kaçınan Karar Verme	Klasman	81	2,93	2,64	-2,15	0,03*
	İl	97	3,79	2,62		
Erteleyici Karar Verme	Klasman	81	2,51	2,27	-2,02	0,04*
	İl	97	3,25	2,54		
Panik Karar Verme	Klasman	81	2,65	2,30	-1,79	0,07
	İl	97	3,25	2,17		

* $p<0,05$

Tablo 7 incelendiğinde, karar vermede özsaygı puan ortalamaları, klasman olan futbol hakemlerin ortalaması 6,46 il hakemlerinin ise 5,96 olduğu görülmektedir. İki grup arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan p değeri ($p<0,05$) bulunmuş, iki grup arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre klasmanda bulunan hakemlerin, il hakemlerine göre karar vermede öz saygı düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Hakemlik yılı Değişkenlerine İlişkin Dağılımı Değerleri

	Hakemlik yılı	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Karar Vermede Öz Saygı	1-3 yıl	65	6,00	1,48	2,89	0,06
	4-6 yıl	57	5,98	1,58		
	7 yıl ve üstü	56	6,64	1,94		
	Toplam	178	6,19	1,69		
Dikkatli Karar Verme	1-3 yıl	65	8,72	2,23	0,03	0,96
	4-6 yıl	57	8,73	2,15		
	7 yıl ve üstü	56	8,82	2,18		
	Toplam	178	8,75	2,17		
Kaçınan Karar Verme	1-3 yıl	65	3,52	2,53	0,75	0,47
	4-6 yıl	57	3,05	2,44		
	7 yıl ve üstü	56	3,62	3,01		
	Toplam	178	3,40	2,66		
Erteleyici Karar Verme	1-3 yıl	65	3,15	2,53	1,64	0,19
	4-6 yıl	57	2,43	2,29		
	7 yıl ve üstü	56	3,14	2,46		
	Toplam	178	2,92	2,44		
Panik Karar Verme	1-3 yıl	65	3,15	2,18	0,31	0,73
	4-6 yıl	57	2,84	2,07		
	7 yıl ve üstü	56	2,92	2,50		
	Toplam	178	2,98	2,25		

* $p<0,05$

Tablo 8’de, Melbourne karar verme ölçeğinin, I. kısmını oluşturan karar vermede özsaygı puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın 6,64 ile 7 yıl ve üstü hakemlik yılına sahip hakemlere ait olduğu, onları sırasıyla 6,00 ortalama ile 1-3 yıl, 5,98 ortalama ile 4-6 yıla sahip hakemlerin izlediği

görülmektedir. Farklı klasmandaki futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 9. Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Ölçek Puanlarının Meslek Değişkenine İlişkin Dağılımı Değerleri

	Meslek Değişkeni	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Karar Vermede Öz Saygı	Devlet Dairesi	57	6,22	1,51	2,52	0,08
	Özel-Serbest-İşsiz	43	5,72	1,66		
	Öğrenci	78	6,43	1,79		
	Toplam	178	6,19	1,69		
Dikkatli Karar Verme	Devlet Dairesi	57	9,00	2,14	1,46	0,23
	Özel-Serbest-İşsiz	43	8,27	2,67		
	Öğrenci	78	8,84	1,86		
	Toplam	178	8,75	2,17		
Kaçınan Karar Verme	Devlet Dairesi	57	2,57	2,55	7,11	0,00*
	Özel-Serbest-İşsiz	43	3,04	2,56		
	Öğrenci	78	4,20	2,59		
	Toplam	178	3,40	2,66		
Erteleyici Karar Verme	Devlet Dairesi	57	2,36	2,38	6,13	0,00*
	Özel-Serbest-İşsiz	43	2,37	1,93		
	Öğrenci	78	3,62	2,57		
	Toplam	178	2,92	2,44		
Panik Karar Verme	Devlet Dairesi	57	2,29	2,17	7,16	0,00*
	Özel-Serbest-İşsiz	43	2,65	1,83		
	Öğrenci	78	3,66	2,33		
	Toplam	178	2,98	2,25		

* $p<0,05$

Tablo 39’de, Melbourne karar verme ölçeğinin, I. kısmını oluşturan karar vermede özsaygı puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın 6,43 ile öğrenci olan hakemlere ait olduğu, onları sırasıyla 6,22 ortalama ile devlet dairesinde çalışan, 5,72 ortalama ile özel sektör, serbest meslek ve işsiz hakemlerin izlediği görülmektedir. Tabloda, farklı klasmandaki futbol hakemlerinin meslek değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme ile futbol hakemlerinin meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır. ($p>0,05$). Bununla birlikte kaçınan karar verme ($p=0,00$), erteleyici karar verme ($p=0,00$), ve panik karar vermede ($p=0,00$), ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, araştırma örneklemini oluşturan farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin bazı değişkenlere göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmesi ile ilgili bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması, alt problemlerin sıralamasına uygun olarak yapılmıştır.

Farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin yaş değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme ve erteleyici karar verme ile futbol hakemlerinin yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$, Tablo 3). Bununla birlikte hakemlerin karar verme stilleri alt boyutlarından panik karar verme ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Bu fark panik karar verme stili alt boyutunda, 20 yaş ve altı hakemlerin, 21-25 yaş ve 26-30 yaşa sahip hakemlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Uzunoğlu (2008) da yapmış olduğu çalışmada 18-25 yaş hakemlerin kaçınan puanlarının, 26-30 yaş ve 36-40 yaş hakemlerin kaçınan puanlarından daha yüksek olduğunu bulmuştur (Uzunoğlu, 2008).

Çalışmamız sonucu olarak da yaş düştükçe panik karar verme stili arttığı tespit edilmiştir. Çalışma araştırmamızla aynı yönde paralellik göstermektedir. Sonuçlara bakıldığında zaman yaş grubu genç hakemlerin, karar verme aşamasında büyük yaş gruplarındaki hakemlere göre karar verme sorumluluğundan kaçma eğiliminde oldukları söylenilebilir.

Farklı klasmandaki futbol hakemlerinin boy değişkenleri ile karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçlarına bakıldığında zaman, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin boy değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$, Tablo 4).

Farklı klasmandaki futbol hakemlerinin kilo değişkenleri ile karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçlarına göre, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin kilo değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$, Tablo 5).

Farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin medeni durum değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme ile futbol hakemlerinin medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$, Tablo 6). Bununla birlikte hakemlerin karar verme stilleri alt boyutlarından kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Bu fark kaçınan karar verme stili alt boyutunda evli futbol hakemlerin ortalaması 2,57 bekâr hakemlerin ortalaması ise 3,74 oranla daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Karar verme ölçeği alt boyutlarından erteleyici karar verme alt boyutunda, evli futbol hakemlerin ortalaması 2,07 bekâr hakemlerin ortalaması ise 3,26 oranla daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Karar verme ölçeği alt boyutlarından panik karar verme alt boyutunda, evli futbol hakemlerin ortalaması 2,05 bekâr hakemlerin ortalaması ise 3,36 oranla daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşmanın olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Uzunoğlu (2008) Türk futbol hakemlerinin karar verme stillerinin klasmanlarına ve bazı değişkenlere göre incelenmesi çalışmasında futbol hakemlerinin medeni durumları ile kaçınan puan

ortalamaları ele alındığında, evli hakemlerin puan ortalamalarının, bekâr hakemlerin puan ortalamalarından düşük olduğunu bulmuştur (Uzunoğlu, 2008). Bu çalışmada bizim araştırmamızla paralellik göstermektedir. Evli bireylerin sorumluluğunun daha fazla olması, bekâr bireylere göre kaçınan karar verme, erteleyici karar verme, panik karar verme stillerini daha da az kullandığını söyleyebiliriz.

Karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri ölçek puanlarının klasman değişkenlerine ilişkin istatistiksel sonuçlar incelendiğinde karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ile futbol hakemlerinin klasman değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olduğu saptanmıştır ($p<0,05$, Tablo 7). Bununla birlikte panik karar verme ile anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Avşaroğlu (2007) yapmış olduğu çalışmada; kaçınan karar verme ile negatif yönde bir ilişkisi olduğunu belirtmiştir (Avşaroğlu, 2007). Bu çalışmada elde edilen bulgular çalışmamızda elde ettiğimiz bulgularla çelişmektedir. Elit hakemler üzerinde yapılan araştırmaya göre bir hakem dakikada en az 2-3 karar verme durumundadır. Bu rakama kendi içinde vermediği kararlar da dâhildir. Bu şartlar altında hakemlik için yüksek derecede motivasyon şarttır (Holsen, Bultynck, 2001).

Farklı klasmandaki futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$, Tablo 8). Atılğanın yaptığı çalışmada 6 yıl ve üstü kıdemi olan hakemlerin kaçınan karar verme stillerinin 5 yıl ve daha az kıdemi olanlardan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kıdem arttıkça kaçınan karar verme azalmaktadır. Bu durum kıdeme bağlı olarak tecrübenin artması ile hakemlerin kaçınan karar verme davranışı azalmaktadır şeklinde yorumlamışlardır (Atılğan ve Tükel 2019). Futbol hakemlerinde hakemlik deneyimi arttıkça karar verme sürecinin pozitif yönde gelişme gösterdiği belirlenmiştir (Göksel ve ark. 2016).

Futbol hakemlerinde kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelendiği çalışmada, hakemlik kategorisi, hakemlik yapma süresi ve cinsiyet göre kaygı düzeylerinin farklılık göstermediği bulunmuştur (Zorba ve ark, 2016).

Farklı klasmandaki futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme ile futbol hakemlerinin hakemlik yılı değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Literetür incelendiğinde Kayhan ve Kızılet (2019), Karadeniz bölgesi hakemlerinin karar verme stillerini çeşitli değişkenlere göre incelmış hakemlik yapma yılı değişkenine göre karar verme alt boyutlarında istatistiksel anlamlı bir fark olmadığı bildirmiştir. Ancak alt boyutlar incelendiğinde; hakemlik yapma yılının 1-4 yıl olduğu grubun erteleyici karar verme eğiliminde olduğu yani nedensizce kararlarını erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumunda oldukları bildirmiştir.

Farklı klasmandaki futbol hakemlerinin meslek değişkenlerine göre, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ölçeği puanlarına ilişkin istatistiksel sonuçları incelendiğinde, karar vermede özsaygı (I. kısım) ve karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme ile futbol hakemlerinin meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$, Tablo 9). Bununla birlikte kaçınan karar verme,erteleyici karar verme ve panik karar vermede ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Hakemlerin meslek gruplarına göre; özel, serbest, işsiz hakemler ile devlet daireleri ve diğer meslek mensupları hakemler arasında karar vermede özsaygı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Özel, serbest, işsiz, devlet daireleri ve diğer meslek mensupları hakemlerin, işçi hakemlere göre karar verirken kendine daha özgüvenli ve kendi kararlarını daha benimseyici tutumlar sergiledikleri söylenebilir. Uzunoğlu (2008) da yaptığı çalışmada Meslekleri açısından hakemlerin; dikkatli karar verme puanları ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Uzunoğlu, 2008). Bu karşılaştırmalarda işçi hakemlerin dikkat puanları serbest meslek ve memur hakemlerin dikkat puanlarından daha yüksek, serbest meslek mensubu hakemlerin dikkat puanları akademisyen ve diğer meslek mensubu hakemlerin dikkat puanlarından daha düşük ve yine memur olan hakemlerin de dikkat puanları öğretmen, akademisyen ve diğer meslek mensubu hakemlerin dikkat puanlarından daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu durumda karar verme becerisine güvenen ve karar verme durumunda kendilerini başarılı olarak algılayan işçi, öğretmen, akademisyen ve diğer meslek sahibi hakemlerin; memur ve serbest meslek hakemlere göre karar verirken daha dikkatli davrandıkları söylenebilir. Bu bulgular araştırmamızda elde ettiğimiz bulgularla benzerlik göstermektedir.

Sonuç olarak spor, toplumları birleştiren, barıştıran, ilişkilerin devamını sağlayan önemli bir işlev üstlenmektedir. Spor olgusunun içerisindeki yerini giderek büyüyen futbol sporu ise toplumların ilgisini çekmeye devam etmektedir. Futbol kitleleri peşinden sürükleyen dünyada da en fazla seyircisi olan evrensel bir spor dalı halini almıştır. Bu nedenle hakemin verdiği kararlar bir maçın sonucunu direkt etkilediği için futbolda büyük önem arz etmektedir. Çünkü günümüzde futbol maçları hızlı bir tempoda geçmekte ve futbolcuların hızlı hareket etmeleri, saha içerisinde geniş alana yayılmaları beklenmektedir. Bu tür maçları yöneten hakemlerde uygun kararlar verirken oyun sahası içinde geniş alanı hakimiyetleri altına almalıdırlar.

Kaynaklar

- Adair J., (2000). Karar verme ve Problem Çözme. Çev : Kalaycı Nurdan.Gazi Kitabevi Ankara, 17- 18.
- Arslan, C., Ramazanoğlu, F., Yıldırım, E., Karahüseyinoğlu, M.F., (2004). Amatör ve Profesyonel Futbolcuların Seyircilerden Etkilenme Faktörlerinin Araştırılması. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 17-20 Ekim 2004, Antalya.
- Atılğan, D., Tükel, Y., (2019). Hakemlerin Karar Verme Stillerinin İncelenmesi. Sport Sciences 14, (2), 22-32.
- Avşaroğlu, S., (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme Ve Stresle Basa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı.

- Bakırcıoğlu, R., (2000). İlköğretim Ortaöğretim Yükseköğretimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışma (beşinci baskı) Ankara: Anı Yayıncılık,
- Batmaz, H.Ç., Yıldırım, F., Coşkun, Z., Karadağ, M., Al, M., (2013). Ortaöğretim Kurumlarında Voleybol Oynayan Sporcuların Beklenti ve Memnuniyet Düzeyinin Ölçülmesi (Elazığ Örneği). 8. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi, 25-27 Nisan, Mersin,; 92.
- Burton, K., Platts, B., (2006). Building Self-Confidence for Dummies. Chichester, West Sussex: John Wiley and Sons,
- Cei, A., (1994). “Hakemlik Psikolojisi”, (Çeviri: Ayşe Kin), H. Ü. S. B. T. Y. O. , Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, Ankara 1(1)- 23.
- Cengiz, R., Pulur, A., (2004). Hakemlerin Fair Play Olaylarına Bakış Açıları. Celal Bayar Üniversitesi Spor Felsefesi ve Sosyal Bilimleri Sempozyumu, 17-20 Kasım, Manisa Özet Bildiriler Kitapçığı.
- Eklblom, B., (1994). Handbook of Sports Science and Football. Blackwell Scientific Publication, Oxford.
- FIFA, (1996). History of Football. Fifa Magazine , April , , sf. 6-7 , 20-21.
- Göksel, A.G., Pala, A., Caz, Ç. (2016). Futbol Hakemlerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Tercihleri ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi(UHIVE), 11, 15-28.
- Helsen, W., Bultynck, J., (2001). The Road to Excellence Fitness Training for Top Referees, Catholiek University , Luven , Department of Kinesiology , Belgium.
- Kayhan, R.F. & Kızılet, A. (2019). Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stilllerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi, 10. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu, 07-10 Kasım, Antalya, 841-848.
- Kuzgun, Y., (2000). Meslek Danışmanlığında Kuramlar ve Uygulamalar. Ankara Nobel Yayın Dağıtım,
- Mann, L., Radford, M., Burnett, P., (2004). et al. Cross-Cultural Differences in Self-Reported Decision-Making Style and Confidence, International Journal of Psychology, 1998 ve Deniz ME. Investigation of the Relation Between Decision Making Self-Esteem, Decision Making Style And Problem Solving Skills of University Students. Eurasian Journal of Educational Research; 15: 23-35.
- Smith, R.E., (1993). Psychology. West Publishing Company MN, 340-343.
- Sunay, H., (1992). Ankara Bölgesi Futbol Hakemlerinin Hakemliğe Yönelmelerine Etki eden Motivasyonel Etkenler Üzerine Bir Araştırma. H.Ü. Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, , 18-23.
- Uzunoğlu, ÖF., (2008). Türk Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stilllerinin Klasmanlarına Ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü., www.fifaworldcup.com, Erişim Tarihi: 17.06.2016.
- Zorba, E., Göksel, A.G., Pala, A., Zorba, N. (2016). Futbol Hakemlerinin Müsabaka Öncesi Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Ege Bölgesi Örneği), Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Spormetre, 14, 2.

Makale Alıntısı

Aksu, A., Arslan, C. (2020). Farklı Klasmandaki Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stilllerinin İncelenmesi [Investigation of the Decision-making Styles of Football Referees at Different Levels], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (1), 56-70.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.